

ЗА ПРИРОДАТА НА ВНУШЕНИЕТО В АВТОБИОГРАФИЯТА НА АЛЕХАНДРО ХОДОРОВСКИ „ТАНЦЪТ НА РЕАЛНОСТТА“

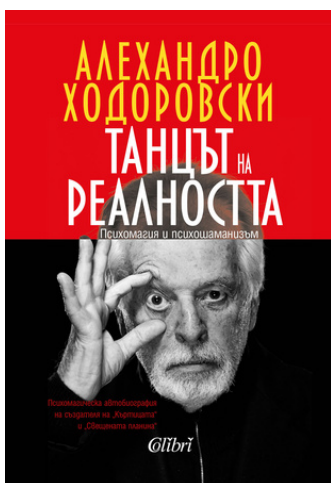
ПАВЛИНА НИКОЛОВА

СУГЕСТОПЕД, СКАНДИНАВИСТ, БАХОВ ТЕРАПЕВТ

Пресата и критиката определят неговата автобиография заедно с филмите му като сюрреалистични, но за самия Ходоровски всичко това е „танц на реалността“.

Бях чувала за него, по-точно за филмите му. Един ден, на излизане от библиотеката, твърдо решена, че няма да взема отново книга, нещо ме притегли обратно, сякаш някаква тънка невидима нишка опъна врата ми и го завъртя в посока последния рафт на една от полиците. Погледът ми попадна само върху една книга. Изтеглих я, сякаш хипнотизирана, прочетох „Ходоровски“ - спомних си, че известна и уважавана от мене личност (идеята за престиж си каза думата) бе посочила няколко филма на Ходоровски за изключителни. Прочетох „психомagia“ и без да мисля повече, я заех. Започнах да чета и меко казано се чувствах запленена. Ходоровски не ми откриваше нов свят, а сякаш потвърждаваше много други светове, които съм видяла или за които бях чувала.

Кой е Алехандро Ходоровски [1]?

Той е дете на евреи от руско-украински произход, но израства и прекарва юношеството си в далечно Чили. Упражнява различни професии. Бил е танцьор, учил е пантомима и е бил част от трупата на Марсел Марсо. Изобретява така наречения панически театър като представление и смесица от ужас и смях. Режисьор е на няколко култови филма, между които „Свещената планина“ и „Къртицата“. В следствие става откривател на психомagiaта и психоманизма. Провеждал е семинари за терапевти във връзка с многобройните му експерименти. Открива психомagическия акт като акт на изцеление и терапия. Занимава се с родословното дърво, изучава традициите в таро картите. Автор е на няколко книги. Роден е 1929 г и по настоящем на 94 години живее в Париж.

Встъпвайки в тази история, не предполагам колко връзки щях да откроя с теоретическите постановки за внушението, изложени от д-р Лозанов. Ходоровски тръгва да изследва това, което той нарича „танц на реалността“. В началото своя път той пише: „Полека-лека започнах да разбирам, че съществото, което виждах, не бе точно съществото, което бях. Нещо повече, съзнанието, което усещах, не бе точно моето съзнание, а негова деформация, причинена от семейството ми училищното възпитание. Усещах се такъв, какъвто моите учители и родител ме възприемаха. Виждах се с очите на другите. Детският мозък, подобно на парченце восък, бе изваян според чуждата преценка. ...“ Тук Ходоровски продължава с

описание на неговите действия, инициирани като вътрешни преживявания на усещане за освобождаване, любов, красота, светлина и доброта. Аз тълкувам това като преодоляване на антисугестивните бариери, създадени от обкръжаващото общество. Неговата грозота, прякорите и подигравките, свързани с него и русата му коса – нещо твърде различаващо се от южноамериканската типология са му причинили много страдания в детството и юношеството.

В младежките си години той се занимава с кукловодство и изработва кукли. В сугестопедичните курсове използва често кукли, за да ги натоварим с граматичен материал или да въведем нова лексика. Ето как Ходоровски, тръгвайки от традициите на магията, свързана с вуду и други вярвания пренася някакво качество чрез образ върху друг обект: „Казах си: щом куклите направени от мен, оживяват и ми предават същността си, защо вместо характери, които презирам или мразя, не избирам персонажи, които да ми предадат знания, които не притежавам?“ И така, той се запленява по таланта на един млад поет Никанот Пара и стихотворението му „Усойница“. За да намери като лирически герой в стихотворението точно такава усойница като дама на неговите чувства, той сътворява кукла, която трябва да изобразява поета. Отговорът, който му дава животът като обратна връзка изглежда да е в съвсем, съвсем пряк, без никаква метафора и наистина е забележително като синхроничност! Да не говорим за последвалата страстна история...Четейки неговите спомени във връзка с правенето на кукли, аз си спомням за куклите и играчките, които използваме в обученията. Можем ли и ние да стимулираме участниците в обученията да им придават качества и умения, които им липсват или които те много биха искала да притежават и какъв би били психологическият ефект? А може би някои колеги го правят? Как по-осъзнато да подходим

към това общуване с куклите и предметите? Дали да изучаваме традициите, свързани с магии и култове към кукли и предмети, за да разберем повече за внушенията, свързани с тях, за да можем да ги използваме за благо на сугестопедичния процес? Според мен общуването с куклите има много от характеристиките на внушението – има директност, която е пряк път към несъзнаваното, защото е свързано с емотивни и архаични елементи. Четейки за общуването на Ходоровски с куклите, разбирам, че има много магичност, която може да се обследва, за да има по-голяма осъзнатост при използването на кукли и играчки с цел разкриване на резервите на личността.

Ходоровски открива първо поетическия акт като акт на протест срещу обществено-сугестивните норми. Той прави скандални прояви с цел да провокира общественото внимание. Първоначално тези актове са толкова предизвикателни, като например създават един спектакъл, имитирайки нацисти и стъпкват и унищожават един цял мравуняк. След това убийство на хиляди мравки, той разбира грешката си - поетическият акт трябва да изгражда, а не да разгражда. По-късно, навлизайки в театъра той започва да видоизменя тези прояви като театрални психологически актове с терапевтична цел. Интуитивно той открива, че несъзнаваното възприема буквално символите и това може да ималечебно-възстановителен ефект за личността. „Несъзнаваното приема като реални фактите, които са метафорични.“ Животът на Ходоровски минава през различни етапи. Неговите търсения за смисъла и ролята на изкуството го отвеждат към особени и ексцентрични актове на заявяване на личността. Това не е протест, както е било първоначално, а начин за излекуване на душата. След една дълбока душевна криза, той стига до извода, че целта на изкуството е да лекува. Казал си, че

изкуството не е нужно, ако не може да лекува. Той не се интересувал от терапевтичната роля на изкуството, а терапията, която се превръща в изкуство. И тук аз си мисля за сугестопедичното изкуство, което лекува. Какво можем да кажем за сугестопедичното изкуство? Можем ли вече да очертаем неговия образ, да изразим неговите характеристики?

Още в младостта си Ходоровски открива магичната и иносказателна сила на тарото.

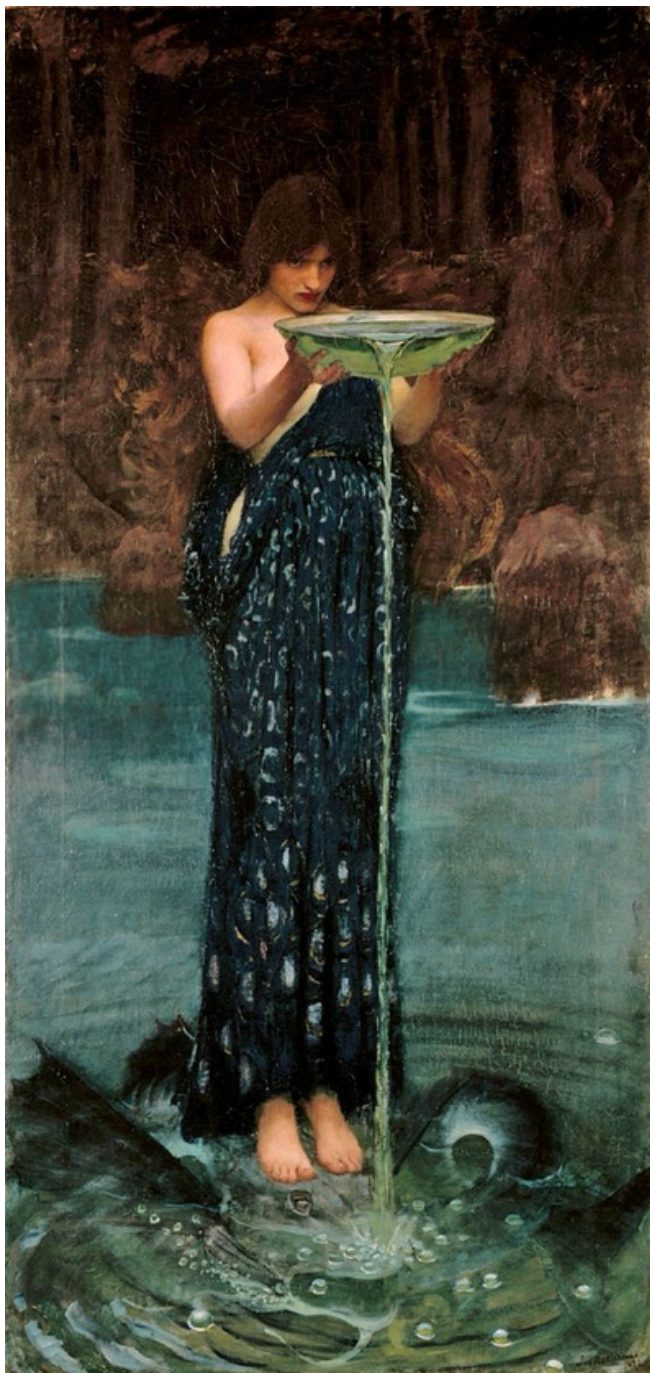

За него тарото е инструмент, чрез който да прочетеш посланията на несъзнаваното, още един от архетипните образи, чрез които човек може да достигне до отговори. Първата му среща с тарото е чрез една предсказателка, с

която се запознава по време на един гуляй. В мазето, където освен топла супа, която тя сготвя от остатъците, дадени от близкия ресторант срещу гледане на таро, тя хвърля карти за него и неговия приятел. На Алехандро казва, че ще има хиляди пътувания по цялата планета. В този момент младият артист въобще не си е представял такава съдба, но това наистина се сбъдва. А неговия приятел тя предупреждава: „Никога не пътувай по море!“. Само на 22 години приятелят му, пиан, по време на едно пътуване, не преценява разстоянието до сушата, се хвърля от кораба и се удавя. Но Ходоровски посочва, че нейното предсказание не е било, че той ще умре, което би било директна заповед за самоубийство според него, а го е предупредила за опасност, която личността избира да приеме или не.

В автобиографията си историите и срещите с популярни гурута са пикантни, цветни и драматични и изключително забавни. Обърнах внимание на това, че на всички тях е била присъща абсолютната убеденост в това, което правят. Точно тази дума използва и Ходоровски: “Всичко това Ичасо ми разказа със същата убеденост, с която Чико Молина твърдеше, че е виждал действието на магическото огледало. Със същата убеденост, с която Карлос Кастанеда ми каза, че докато са вървели с дон Хуан по ”Пасео де ла Реформа” в Мексико Сити, понеже вместо да го слуша, се разсеял, обръщайки се подир някаква жена, старецът го тупнал по гърба, което го запратило за по-малко от секунди на петдесет километра разстояние. Същата убеденост, с която по-късно Ичасо ми разказа, че е бил Христос в момента, в който той е „изстрадвал” своето преображение. Искаше да ми каже че може да пътува във времето, или че има спомени от предишни прераждания?” Дали това е същият закон за убедеността, че нещо необичайно се случва или това са делузии?

Ходоровски описва срещите си с магьосници, лечители, магове и шарлатани. В общуването си с някои е имал позволенията да присъства на сеанси и оздравителни лечебни практики. Главно място в тези прелюбопитни и интригуващи описания той отделя на мексиканската лечителка Пачита.

Във връзка с природата на внушението тук аз откривам няколко открояващи се черти. Първо има създадена среда. Тя не е свързана само със символите, но и с хората, които са там като

помощници, свързана е със светлината – приглушена в случая. Аз разбирам, че тази среда трябва да предопредели идването на определен дух, който чрез тялото на Пачита лекувало. Този дух се наричал Брата, под чийто повели се извършвали всички „операции“. Това аз тълкувам като големият авторитет. Хората не се отнасяли към Пачита като към божество, защото нейното тяло било информационен канал, през който действал Брата. Тук условието за престиж е изпълнено. При първата си среща с нея Ходоровски се „взоръжава“ с няколко неща, за да не изпадне под нейно влияние и да не стане жертва на нейно внушение. Но какво се случва? Тя не го омайва с магии, а му проговаря с точно определена интонация и с „безкрайно благ глас“ като му казва: „Влез, скъпо дете. Защо се плашиш от бедната старица? Ела да седнеш до мен.“ Така тя моментално стига до високо ниво на доверие (инфантилизация), извиквайки детето в него, и по-точно на онази възраст, на която той емоционално бил останал на този етап от живота си. Пачита най-често наричала хората, които търсели нейната помощ „дете“ и „скъпо дете“. Един министър го попитала нежно: „Какво те боли, миличък?“ А той проговорил моментално с детски глас и споделил какви са му оплакванията. Не е ли това мигновено връщане в друга възраст, както д-р Лозанов поставя пациентите си под хипноза и те се връщат на определена възраст? Интересно е също преобразяването на Пачита. Тя сяда на едно малко столче и му подава лист хартия, на която била изписана поема. Ходоровски започва да чете, поемата е дълга, старицата се прозява. Изведнъж в нея се настанява духът, тялото ѝ се разтриса и тя получава необикновен прилив на енергия. Гласът ѝ става различен –тя започва да говори с мъжки глас. Този глас казва тържествено: „Скъпи братя и сестри, благодаря на Господ, че ми позволихте да съм сред вас! Доведете първия болен!“ Започвало преглеждане с яйце и гадаене по

него. Ако не бил голям проблемът, знахарката и гласът чрез нея предписвал настойки или други малко по-странни неща, дори изпращания. Тук имаме тържественост, има и хиперболиция, има „спектакъл“. Ако проблемът бил по-сериозен, братът „предлагал „операция“. Тези операции са прелюбопитни с тяхната пищност и сценография. Ще видим обаче, че не просто само присъствието на този дух е от значение, а много други условия, за да се изпълни терапевтичното влияние у болните. Ето чуйте какво споделя Ходоровски: „Тази вяра, която обгръщаше Пачита, създаваше благоговейна атмосфера, допринасяща за убеждението на болния, че има шанс да оздравее. Пациентите, насядали в тъмния хол, чакаха да дойде редът им да влязат в „операционната“. Помощниците говореха „шепнешком“, сякаш бяха в храм. От време на време някой от тях излизаше от там, криейки в ръцете си загадъчен пакет. Отиваше в тоалетната и през открената врата се мярваше проблясането на предмета, изгарящ в огъня. Помощниците пак, шепнешком казваха, че не трябва да се влиза, докато лошото не изгори.“ Никой не знаел какво е това лошо. Има мистериозност, има дори шепнешком метод, има почитание, сякаш влизаш в храм. Налице са всички условия за възникване на внушение, които ни са познати и описани от др. Лозанов. А добрата нагласа, тази „благоговейна атмосфера“, която сякаш предразполага болния да получи най-големи шансове да оздравее, не е ли законът за убедеността, че нещо необикновено се случва? С това аз съвсем не твърдя, че това е по законите на сугестопедията, защото не всички закони са налице, а че тези закони съществуват въобще. Съвсем друго е обаче, когато те се прилагат едновременно. Внушението тук се засилва и от подготовката - помощници изнасяли поредния болен от операционната, увит в чаршафи със следи от кръв. Трябвало всеки болен да лежи известно време, иначе болният го грозяла мигновена смърт. Ходоровски

казва:”Подразбираше се, че тази умела хореография подготвя следващия кандидат..“

Операциите се извършвали в пълен сумрак само на осветлението на една свещ. Знахарката обяснявала, че електричеството можело да увреди органите. Описанията на Ходоровски за усещането на плътта, за смяната на сърца и други органи меко казано минава нашите представи за реалност. Във връзка с една от многобройните операции и подмяна на пикочен мехур, Ходоровски казва: „Въпреки моята недоверчивост, този акт изглеждаше толкова реален, че разумът ми започна да се колебае. Дали бе гениална шарлатанка или пък светица, която правеше чудеса? Досрамя ме от мен самия. Как можех да си помисля, че тази старица не хитрува? На светлина на само една свещ би могло да се прикрият безброй измамни манипулации. Ако бе способна да върши чудеса за какво и беше нож? Искаше да ни накара да повярваме, че е магически инструмент? И за да демонстрира, че няма никакъв трик, караше помощникът да и го подава...“ След това продължава за своите наблюдения и преживявания: „Този феномен се повтаряше при всяка операция. Пачита вземаше орган, който едва поставен върху „оперирания“, изчезваше вътре. Видях я да отваря глава, да изважда развален от рака мозък и да слага вътре нова тъкан. Тази тактилна и оптическа илюзия (ако беше илюзия), бе съпътствана от обонятелни ефекти: мирис на кръв, зловонието на рака и травмите... както и със звукови ефекти: мляскащ звук на вътрешностите, стърженето на кости, срязани с дърводелски трион. На третата операция всичко взе да ми изглежда естествено. Намирахме се в друг свят. Свят, в който природните закони не важаха... Светът вече никога нямаше да бъде същият. Най-сетне бях видял едно по-висше същество да върши чудеса, били те мними или истински.“ Каква е тази реалност?

Освен преживяванията на Ходоровски, има много клипове, филми, видеа за безкръвни операции на Филипините и на други места по света. Гледах един филм за Алекс Орбито, който също е правил такъв тип „операции“. Тук аз не оспорвам или не потвърждавам тези явления, а се опитвам да посоча, че това е едно цялостно преживяване, за което се създават определени условия, има множество фактори, които са свързани с природата и характеристиките на внушението.

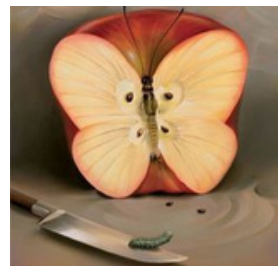
Ходоровски разбира за себе си, че няма да прави същото като Пачита, защото не може да смъкне от себе си цялата рационална култура, с която е израснал и да си играе на „примитивизъм“. Той обаче взимаша техники, които да му послужат и да използва символни предмети, за да възпроизведе определен ефект върху нуждаещия се. Разбира как да се обърне директно към несъзнаваното, дали чрез думи или чрез действия. Прочита многобройни книги, свързани с магията и традициите с магии,

стига до заключението за древните как интуитивно разбирали, че несъзнаваното е възприемчиво по отношение на форми и предмети. Например при древните цивилизации имало магически текстове, които се четели над насекомо, над дребно животно или дори над огърлица. Аз се сецам за моята вълшебна кутия, която имам в курсовете по Бахова терапия. За много участници в курсовете по Бахова терапия е любима. Там имам скътани листчета, като малки заклинания, от които излиза поезия, мъдрости, та дори и двустичия от египетски папируси. Някои от тях имат директна връзка с определени есенции, други не. Но ритуалността, раздаването, четенето създават тези условия за определено внушение, в което имаме условия за директност например.

Маговете и шаманите, както посочва и Ходоровски отнемали злото от човека и го прехвърляли върху някой предмет, който след това трябвало да бъде изгорен. Тази ритуалност, свързана и с убедеността на шамана, че нещо необикновено се случва, имала изцериращо действие за хората. Тук отново можем да се позовем на играчките и различните предмети, които използваме в обученията. Оставяйки настрана суеверието, това са символни пренасяния, които могат да имат лечебен ефект, а могат и да служат с учебна цел отново разкриване на резервния комплекс.

Самият Ходоровски решава след всички тези години на наблюдение и преживяване на магията, да направи нещо, което е с негов почерк и да бъде в неговия собствен контекст, а именно да направи от магията психомagia.

Той стига до извода, че да се идентифицира проблемът не е достатъчно. Осъзнаването на проблема, даването на прошка, която може да е въображаема, но ако няма действие, което да влезе в ежедневието, няма според него голям резултат. Първоначално си мисли да подтиква хората към действие, но се въздържа, защото разбира, че ако упражнява влиянието си и се намесва в живота на другите, ще стигне до подчиненост и установяване на зависимост. Първо нарича човека, който идва при него не пациент, а консултирач се. Самият той се отказва съвсем съзнателно да поеме ролята на гуру, на майка, баща, съпруг или съпруга, на съветник или друго, а само дава инструкции за извършване на този психомagicески акт. Това са символни прояви, които се предполага, че се разбират буквално от несъзнаваното с цел консултиращият се да се освободи от порочни модели, предизвикани от родови травми, от болести, от проблеми във взаимоотношенията или блокажи. Примерите, които дава Ходоровски, са многобройни. Самият той казва, че „трябва да се плати цена за това да спреш страданието, т. е. да се промениш и да не живееш като функция на скъпоценните си проблеми.“ Този акт трябва да се следва стриктно и да се изпълнява с абсолютно точност. Ходоровски се опитва да стигне до състояние, в което да не очаква нищо в замяна от нуждаещия се, това може би също е това състояние на безусловна любов, който той многократно описва в книгата. Тези актове трябва да наподобяват осъзнати сънища. Действията може да са ексцентрични, понякога са свързани със заколване на птица с определени цветя, с открадване на яйце от магазина например, което трябва да се случва с някаква точно определена повтаряемост.

Ходоровски се позовава също на Миамото Мусаши, който в Записки от петте кръга“ препоръчва да се отиде много по-рано на терена

да се разучи, за да се добие обстойна информация за самата битка. За Ходоровски това е психоемоционалният терен. А какво би било важно за сугестопеда? Според мен сугестопедът трябва да разсъждава също за психоемоционалният терен - този на курсистите - какво да им предложи, как да ги въведе. А след това да отиде на фактическия терен - в залата и да я подготви за предстоящата среща с осъзнатостта на своеобразен воин, който дава заявка да свърши работата си с дълбочина и отдаденост.

„За да има магическият акт добри резултати, народният шаман трябва задължително да се представи като вишестоящо същество, познаващо всички мистерии. Болният суеверно приема съветите му, без да разбира как и защо му влияят на неговото несъзнавано. Тъкмо обратното, психомагът се представя само като позовава на определена техника като инструктира и се старее да обясни на човека насреща символното значение и целта на всяко действие. Консултиращият се знае какво прави. Няма следа от суеверие. Ала въпреки това, когато пристъпи към изпълнение на предписаните актове, реалността започва да танцува по нов начин.“ Тук Ходоровски разказва прелюбопитни и доста ексцентрични истории. Като например един консултирач се, който имал самоубийствени мисли, бидейки плод на кръвосмешение, получил инструкцията да отиде в купи кръв от крава, да се полее с нея, да се облече и да се разходи по улиците. За консултиращия се било невъзможно да намери кланица, откъдето да си купи кръв, но се оказало, че отивайки на зъболекар и съзирайки една книга, за която се заговарят, се оказва, че предният пациент, който я е оставил, притежавал кланица... Това за Ходоровски е танцът на реалността - явление, което Юнг нарича синхроничност. Имаме по-високо задвижване на психичната енергия, при което на пръв поглед несвързани обстоятелства, съзнанието свързва и

се стига до прозрение или пък се задейства нещо. Това се случва много често в сугестопедичните курсове – различни синхроничности при завишено ниво на будност у личността се случват невероятни неща.

При тези психомагически актове съзнанието е освободено, то разбира каква е символиката. Дават се инструкции. Човекът е в будно състояние, има критичност, доколкото разбирам тези инструкции трябва да се следват безусловно, за да има ефект, т.е. отново има идея на насилие, на непълна свобода според мен.

Следващият етап, още по-любопитен и интересен, е психошаманизмът. Той подготвя, по подобие на маговете и шаманите, които е наблюдавал, театрални представления, извършвани пред публика, която се състояла от терапевти и други наблюдаващи. В тези негови „операции“, в които хората били наясно, че всичко е спектакъл, имали реални усещания като

болка, радост, облекчение и други в пълна критичност и будност на съзнанието. Но вземайки пример от ритуалите на маговете, Ходоровски избрал да се облича в черно, имал помощници, носилка и всякакви звукови и визуални ефекти, които били чист театрален акт. Това, което на мен ми липсва е седмият закон за използването на класическото изкуство и естетиката. Според мен последният закон създава не само усещането за красота и цялостност, но допълва закона за свободата.

От психошаманските си експерименти Ходоровски разбира, че кожата не ни е бариера, че няма граници. Както знаем, мозъкът не е кутия, която обработва информацията – има и парасъзнание.

Ходоровски казва в заключение: „Ако терапевтът не вярва, изцелението е невъзможно.“ Ако учителят не вярва в постиженията на учениците си, дали е възможно въпреки неговото неверие, скептицизъм те да имат успех?

И още: „Тук е нужно да подчертаем колко е важно въображението. ...Активното въображение е ключът към всеобхватна визия: то позволява да гледаме на живота от ъгли, които не са нашите, представяйки си други нива на съзнанието. Повисши от нашето. Ако бях планина или планета, или Вселената, какво бих казал? Какво би казал един велик учител? А ако Бог говореше чрез моята уста, какво би било посланието му? Ами ако бях Смъртта.. Тази смърт, която ми разкри едно куче, оставяйки в краката ми бял камък, онзи дете ме отдели от илюзорния ми Аз. Накара ме да избягам от Чили и ме подтикна да търся отчаяно смисъл в живота. Тази смърт, тази неприятелка се превърна в моя мила спътница.“

С това представяне на автобиографията на Алехандро Ходоровски бих искала да обърна внимание на природата на внушението и че всичко, изложено от трудовете на др Лозанов има потвърждение в тази книга, свързана с

експериментите на Ходоровски. Той не претендира за научност, а това е само една богата опитност. Налична е любовта, убедеността, че нещо необикновено се случва, но я няма пълната хармония, т.е. Златното сечение, няма го преживяването на класическото изкуство и естетика. Затова и разкриването на резерва под формата на терапия е съпроводено с болка понякога, отсъства деликатността, мекотата. Това не е критика, а просто една констатация, едно сравнение, което ми подсказва, че бъдещото развитие на сугестопедията може да е в много повече области.

14.09. 2023 г.

Варна

Павлина Николова

pavlina.nikolova@abv.bg

www.houseofbach.com

Павлина Николова завършва с магистърска степен СУ „Св. Климент Охридски“ със специалност Скандинавистика с първи шведски и втори датски език, втора специалност „Немски език“. Сертифициран Бахов консултант към „Бах фондация“, Великобритания. В момента не е активен член на фондацията. Сертифициран сугестопед към фондация „Проф. д-р Георги Лозанов и проф. д-р Евелина Гатева“. Автор на два сугестопедични учебника - по шведски език и за запознаване с Баховите есенции. Провежда курсове по шведски език и по Бахова терапия по метода сугестопедия. Провежда индивидуални консултации с есенции на д-р Бах. Доброволен консултант по кърмене и член на НАПК „Подкрепа за кърмене“. По настоящем се обучава по програмата за подготовка на обучители на сугестопеди към фондация „Проф. д-р Георги Лозанов и проф. д-р Евелина Гатева

[1] ИК „Колибри“, 2017, превод от испански
Десислава Натова